

บทที่ 3

ผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายในประเทศไทยกับการ รายงานธุรกรรมด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การฟอกเงินนั้นส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินทั้งภายในประเทศและระดับโลก ยกตัวอย่างเช่นการฟอกเงินจากการหลีกเลี่ยงภาษีทำลายเศรษฐกิจของประเทศได้ เพราะทำให้รายได้ของประเทศที่ได้รับจากการจัดเก็บภาษีน้อยลง อีกทั้งทางด้านสังคมการฟอกเงินเปรียบเสมือนการสนับสนุนให้อาชญากรรมต่าง ๆ ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมายจะถูกชักนำเข้าสู่กระบวนการฟอกเงิน ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพและที่ปรึกษากฎหมายเป็นส่วนหนึ่งที่จะเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการธุรกิจ ผู้ประกอบการวิชาชีพดังกล่าวอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการฟอกเงินก็เป็นได้ แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ยังไม่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่รายงานธุรกรรม ในบทนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายและการควรเข้ามามีบทบาทในการรายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป

3.1 ผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความ

วิชาชีพทนายความนับว่าเป็นงานในกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญอีกภาคหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะการดำเนินคดีในศาล มีเอกสารและขั้นตอนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน คนธรรมดาที่ไม่มีความรู้ความชำนาญไม่สามารถทำได้ จึงต้องอาศัยทนายความในการเป็นตัวแทนของกลุ่มความทำแทนให้ส่วนใหญ่ นอกจากนี้ทนายความในประเทศไทยยังสามารถทำหน้าที่อื่นนอกศาลได้อีก ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษา เขียนสัญญา รับรองเอกสาร เป็นต้น

สำหรับความเป็นมาของทนายความในประเทศไทย¹ พบว่า สมัยอยุธยาปรากฏหลักฐานตามพระอัยการลักษณะรับฟ้องมาตรา 20 บัญญัติว่า “ให้มีการแต่งตั้งทนายต่างตัวแก่นาย...” นอกจากนี้ในพระอัยการลักษณะตระลาการ มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้คัดค้าน 400 ไร่ หากมีคดีความต้องแต่งตั้งทนายความให้มาดำเนินการแทนตน ในกฎหมายตราสามดวงลักษณะรับฟ้อง มีข้อความ

¹ ดิเรก ทวารสมาคม. (2557). *คำอธิบายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 95-96.

ว่า “ผู้ใดไม่ใช่คดีตน ไม่ใช่คดีบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย หรือป้า น้ำ อา บุตร ภรรยา พี่น้องตน บังอาจเก็บเอาเนื้อความผู้อื่นมาร้องฟ้อง ผู้นั้นบังอาจให้ยากแก่ความเมื่อท่าน เป็นละเมิดให้ใหม่โดยยศาศักดิ์ อย่าให้รับฟ้องไว้พิจารณา เห็นได้ว่า ทนายความในสมัยก่อน มิได้ว่าความในศาล แต่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ตัวความ และยังถูกตั้งข้อรังเกียจว่าการนำเอาคดีผู้อื่นมาฟ้องเป็นพวกขี้ฉ้อเป็นที่น่ารังเกียจด้วยซ้ำ

ต่อมาในรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดการศาลในสนามสถิตยุดิธรรม ร.ศ.111 ข้อ 7 บัญญัติว่า “ราษฎรทั้งหลายผู้มีอรรถคดีจะปรึกษาหารือ ผู้รู้กฎหมายให้เรียบเรียงแต่งฟ้องแล้วนำมายื่นต่อศาล โดยลงชื่อผู้แต่ง ผู้เขียนไว้ด้วยก็ได้” กฎหมายดังกล่าวนับว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่อนุญาตให้มีทนายความแต่งเขียนฟ้องแทนตัวความได้ ทนายความเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการอำนวยความสะดวกให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ทั้งยังเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของทนายความจากเดิมเป็นเพียงผู้รู้ข้อเท็จจริงเพื่อแก้ต่างแทนตัวความ มาเป็นทำหน้าที่ซักค้านหรือถามพยานได้ เป็นผู้คุ้มครองผลประโยชน์ของตัวความ นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการมีทนายความยุคใหม่

ปัจจุบันทนายความ เป็นไปตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 กำหนดให้มีสภาทนายความ มีคณะกรรมการสภาทนายความ มีการกำหนดเรื่องการจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ และกำหนดให้มีมรรยาททนายความเพื่อควบคุมการทำหน้าที่เป็นทนายความ เป็นต้น

3.1.1 ความหมายของวิชาชีพทนายความและการจดทะเบียนและรับใบอนุญาตทนายความ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 อธิบายว่า ทนายความ หมายถึง ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าความแก้ต่างคู่ความในเรื่องอรรถคดี

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 มาตรา 8 บัญญัติว่า “ทนายความ” หมายความว่า ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “ทนายความ” หมายถึง ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าความแก้ต่างคู่ความในเรื่องอรรถคดี และเป็นผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ

การจดทะเบียนและรับใบอนุญาตทนายความของไทยนั้น นอกจากต้องสำเร็จการศึกษา ด้านกฎหมายในระดับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาสาขานิติศาสตร์เป็นเบื้องต้นแล้ว จะต้องขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ 2528 ดังนี้

ผู้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้²

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาต
- 3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาทางนิติศาสตร์ หรือประกาศนียบัตรในวิชานิติศาสตร์ ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญาจากสถาบันการศึกษาซึ่งสภาทนายความเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ผู้ได้รับปริญญาตรีหรืออนุปริญญาตรีหรือประกาศนียบัตรควรเป็นทนายความได้ และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา
- 4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีและ ไม่เป็นผู้ได้กระทำการใด ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต
- 5) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- 6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- 7) ไม่เป็นบุคคลผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ล้มละลาย
- 8) ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่ยกเว้นแก่สังคม
- 9) ไม่เป็นผู้มีกายพิการหรือจุกบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการประกอบอาชีพทนายความ
- 10) ไม่เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำเว้นแต่ข้าราชการการเมือง
- 11) ไม่เป็นผู้ต้องห้ามมิให้ยื่นคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามมาตรา 71 (ถูกลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความจะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตอีกมิได้ เว้นแต่เวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับแต่วันถูกลบชื่อ)

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น ผู้ที่จะขอจดทะเบียนเป็นทนายความได้จะต้องผ่านการฝึกอบรมมรรยาททนายความ คณะกรรมการสภาทนายความจึงจะรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอได้ ดังนี้

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้³

- 1) มีสัญชาติไทย

² พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528. มาตรา 35.

³ ข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2552 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528. ข้อ 5.

2) สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี หรืออนุปริญญาทางวิทยาศาสตร์ หรือประกาศนียบัตรใน วิชานิติศาสตร์ ซึ่งเทียบได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรืออนุปริญญา หรือปริญญาตรีนิติศาสตร บัณฑิตทางกฎหมาย (นศ.ป) [Juris Doctor (JD) หรือ Doctor of Jurisprudence] จากสถาบันการศึกษา ในประเทศหรือต่างประเทศซึ่งสภานายความเห็นว่า สถาบันการศึกษานั้นมีมาตรฐานการศึกษาที่ ผู้ได้รับปริญญาตรี หรืออนุปริญญา ควรเป็นทนายความได้

3) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี และไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต

4) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

5) ไม่เป็นโรคติดต่อซึ่งเป็นที่ยกเว้นแก่สังคม

ทั้งนี้ให้สำนักฝึกอบรมจัดให้มีการฝึกอบรมวิชาว่าความเป็นประจำทุกปี ปีละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง กำหนดเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาว่าความ แบ่งเป็น 2 ภาคดังนี้

ภาคทฤษฎี ให้สำนักฝึกอบรมกำหนดการอบรมภาคทฤษฎี โดยมีระยะเวลาให้ฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มรรยาทและจริยธรรมทนายความ, วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, วิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายอื่น และหลักการให้คำปรึกษากฎหมาย

ภาคปฏิบัติ ให้ฝึกอบรมภาคปฏิบัติเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน

การฝึกอบรมภาคปฏิบัติอาจกระทำได้โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกหัดงานที่สำนักฝึกอบรมหรือที่สำนักงานทนายความก็ได้ แต่ระยะเวลาฝึกสมัครงานแห่งใดแห่งหนึ่งหรือทั้งสองแห่งรวมกันต้องไม่น้อยกว่า 6 เดือน

ใบอนุญาตให้เป็นทนายความ มีอายุใช้ได้เป็นเวลาสองปีนับแต่วันออกใบอนุญาตเว้นแต่ใบอนุญาตประเภทที่เสียค่าธรรมเนียมในอัตราตลอดชีพให้มีอายุตลอดชีพของผู้ได้รับใบอนุญาต และทนายความผู้ใดที่ใบอนุญาตมีอายุใช้ได้เป็นเวลาสองปี หากประสงค์จะทำการเป็นทนายความต่อไป ถ้ายื่นคำขอต่อใบอนุญาตภายใน เก้าสิบวันก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นสุด การต่อใบอนุญาตคราวหนึ่งให้ใช้ได้สองปีนับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ

เมื่อได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความแล้ว จึงมีสิทธิว่าความในศาล หรือแต่งฟ้อง คำให้การ ฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก่ฎีกา คำร้อง หรือคำแถลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น⁴

⁴ ดิเรก ควรสมาคม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1. หน้า 98-99.

3.1.2 บทบาทและลักษณะการประกอบวิชาชีพทนายความ

การประกอบวิชาชีพทนายความนั้นอาจแบ่งการปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นสองลักษณะ คือ การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในทางศาลและการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความด้านอื่น นอกเหนือจากในทางศาล

การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในทางศาล (Litigation) ถือว่าเป็นงานหนึ่งที่สำคัญของทนายความที่จะต้องใช้ความรู้และความสามารถทางกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดของงานในทางศาลได้ดังนี้⁵

1) การให้คำปรึกษาคดีความทั่วไปและการเตรียมคดีก่อนที่จะมีการดำเนินการทางศาล ตัวความจะนำเรื่องราวหรือปัญหาพิพาทที่เกี่ยวกับกฎหมาย ที่จะต้องใช้สิทธิ์ในทางศาลมาปรึกษาทนายความเสียก่อน เป็นหลักความจริงที่ทนายความจะต้องดูเรื่องราวต่าง ๆ จากตัวความให้มากที่สุด โดยการสอบข้อเท็จจริง เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการสอบข้อเท็จจริงจากตัวความมาเรียบเรียงและวางแผนในการดำเนินคดีเพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหาต่อไป โดยการให้คำปรึกษาและการวางแผนในการจัดเตรียมคดีนี้เป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบอย่างสูง โดยอาศัยประสบการณ์จึงจะเกิดความเชี่ยวชาญที่ทนายความแต่ละคนนั้นมีไม่เท่ากัน ถึงแม้ว่าผู้ที่จะจบการศึกษาทางนิติศาสตร์จะมีความรู้ในด้านกฎหมายที่สามารถให้คำปรึกษาทางกฎหมายได้ก็ตามแต่นั้นก็เป็นเพียงงานในเบื้องต้นเท่านั้น บุคคลดังกล่าวไม่เคยมีประสบการณ์ในการว่าความในศาลเลย อาจทำให้ไม่สามารถจัดเตรียมคดีและวางแผนการดำเนินคดีในศาลได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามอาจมีกรณีที่สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ตัวความได้เพียงแต่การให้คำปรึกษาแนะนำโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลก็ได้ แปลหาข้อพิพาทดังกล่าวจำเป็นต้องใช้อำนาจศาลแล้ว ทนายความก็มีหน้าที่ต้องจัดเตรียมคดีว่าจะอยู่ในฐานะ โจทก์หรือจำเลยซึ่งจะต้องมีการจัดเรียงคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำขอ คำแถลงต่าง ๆ ตลอดจนการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อยืนยันบัญชีระบุพยานเพื่อเสนอต่อศาล

2) การทำหนังสือบอกกล่าวทวงถามหรือหนังสือเตือนต่าง ๆ การทำหนังสือบอกกล่าวทวงถาม เป็นงานประเภทหนึ่งของทนายความที่ในทางปฏิบัติจะทำกันมาก แม้อกฎหมายจะไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจน มีแต่กรณีที่เจ้าหน้าที่เตือนลูกหนี้ให้ชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ผิดนัด โดยเนื้อหาสำคัญของหนังสือบอกกล่าวทวงถามจะเป็นการเตือนให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ไม่ใช่การขู่เชิญให้ชำระหนี้ซึ่งในความเป็นจริงแล้วบุคคลที่ทำหนังสือบอกกล่าวทวงถามไม่จำเป็นต้องเป็นทนายความก็ได้แต่ในทางปฏิบัติก็มักจะเป็นทนายความผู้เป็นคนออกหนังสือบอกกล่าวทวงถาม โดยทั่วไปการออกหนังสือบอกกล่าวทวงถามจะเป็นเรื่องของการผิดสัญญา การทำละเมิด การขอให้ชำระหนี้ การบอกกล่าวให้คู่กรณีอีก

⁵ จุมพล ชื่อจิตต์ศิริ. (2559). *คำอธิบายวิชาการว่าความและศาลจำลอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 14-16.

ฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามสัญญา การบอกเลิกสัญญา หากไม่ปฏิบัติตามก็จะดำเนินการตามกฎหมายถือเป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการเตรียมคดีก่อนขึ้นสู่ศาล

3) การเรียบเรียงคำคู่ความ การร่างคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลงต่าง ๆ คำฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ แก่ฎีกา การเรียบเรียงคำคู่ความ การร่างคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำแถลงต่าง ๆ คำฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ แก่ฎีกา เป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดและความรอบคอบในทางด้านข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย นอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านกฎหมายแล้วยังต้องมีทักษะในการใช้และเขียนภาษากฎหมายได้เป็นอย่างดี มิฉะนั้นแล้วศาลอาจมีคำสั่งยกฟ้องได้หากคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้อง ยกตัวอย่างเช่น ในคดีอาญา หากทนายความบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด จะถือว่าฟ้องของโจทก์ไม่มีรายละเอียดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ศาลยกฟ้องได้

4) การว่าความในศาล การปฏิบัติหน้าที่ในการว่าความในศาลถึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องใช้วาทศิลป์และไหวพริบเป็นสำคัญ เพื่อว่าต่างให้กับโจทก์หรือแก่ต่างให้กับจำเลย หรือบุคคลอื่นที่เข้ามาเป็นคู่ความในศาล การซักถาม การถามค้าน การถามถึงพยาน และการแถลงการณ์ด้วยวาจา โดยทักษะนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและความชำนาญของทนายความแต่ละคน เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ค่อนข้างจะยากต่อการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยไหวพริบของแต่ละบุคคลเป็นอย่างดี ต้องมีการใช้เหตุผลในการโต้ตอบ การใช้สติปัญญาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างรวดเร็ว

การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในด้านอื่นนอกเหนือจากในทางศาล นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในทางศาลแล้ว ทนายความซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทางกฎหมายยังเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐหรือเอกชนจะต้องมีผู้มีความรู้ความสามารถทางกฎหมายไว้คอยให้คำปรึกษาถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน โดยการให้คำปรึกษาทางธุรกิจ ก็เป็นอีกหนึ่งการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญของทนายความ ซึ่งอาจจำแนกงานของทนายความได้ดังนี้⁶

1) การเป็นที่ปรึกษากฎหมาย โดยปกติแล้วทนายความก็ปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษากฎหมายควบคู่กับการว่าความในศาล โดยทนายความยังรับหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการประกอบธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกอบธุรกิจที่มีการลงทุนจากชาวต่างชาติ จึงต้องมีที่ปรึกษาทางกฎหมายไว้คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษาและช่วยหาทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย

2) การเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน ในปัจจุบันการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจมีกิจการที่ต้องดูแลมากมายหรือบุคคลที่มีทรัพย์สินจำนวนมากมักจะจ้างทนายความให้เป็นผู้จัดการทรัพย์สิน ด้วยเหตุที่ทนายความเป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นอย่างดี หากเกิดปัญหาหรือความขัดข้องใน

⁶ จุมพล ช่อจิตต์ศิริ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 6. หน้า 16-19.

การดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแล้ว ทนายความก็จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของตนเอง เพื่อให้เกิดความสะดวกในการดำเนินงานของทนายความในการดูแลทรัพย์สินนั้นอาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้

เป็นผู้ดำเนินการเก็บค่าเช่าโรงเรือน อาคารพาณิชย์ ที่ดิน ค่าเช่าสวน การเช่านา หรือค่าเช่าทรัพย์สินอื่น ๆ

เป็นผู้จัดการมรดกและทำพินัยกรรมการแบ่งทรัพย์สินตามพินัยกรรมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือวัตถุประสงค์ของเจ้ามรดก

ดำเนินการจัดการทรัพย์สินในกรณีต่าง ๆ ตามความจำเป็น เช่น ในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่มีการนำเข้าส่งออกสินค้า ในบางครั้งอาจเกิดปัญหา ทนายความต้องมีส่วนเข้าไปจัดการดูแลสินค้าดังกล่าวเพื่อให้สามารถดำเนินการนำเข้าหรือส่งออกได้อย่างไม่มีปัญหา

3) การรับเป็นผู้รับจัดตั้งและจดทะเบียนพาณิชย์ ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม มูลนิธิและนิติบุคคลอื่น ๆ ในการประกอบธุรกิจ ส่วนใหญ่แล้วในปัจจุบันดำเนินการจัดตั้งในรูปแบบขององค์กรธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นต้น โดยผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญในการดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งองค์กรธุรกิจดังกล่าว เป็นเหตุให้ต้องจ้างทนายความในการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทรวมไปถึงการจดทะเบียนพาณิชย์ สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

4) การดำเนินการขอใบอนุญาตต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการ และการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในการประกอบธุรกิจบางประเภทนั้นจะต้องมีการขออนุญาตการประกอบกิจการต่อหน่วยงานราชการก่อน เช่น การขออนุญาตทำกิจการโรงงาน ต้องมีใบอนุญาตโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือการดำเนินการนำเข้าเพื่อจำหน่ายสินค้าจำพวกสุราต้องมีใบอนุญาตจำหน่ายและนำเข้าสินค้าดังกล่าวจากกรมสรรพสามิต หรือการประกอบธุรกิจของคนต่างชาติบางประเภทต้องได้รับอนุญาตการประกอบธุรกิจจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าก่อน เป็นต้น ผู้ประกอบกิจการซึ่งไม่มีความชำนาญในการขอใบอนุญาตต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องใช้บริการจ้างให้ทนายความเป็นผู้ดำเนินการขอใบอนุญาตดังกล่าว ทั้งยังรวมไปถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

5) การวางแผนและการจัดการภาษีอากร ในภาคธุรกิจการวางแผนเกี่ยวกับภาษีอากรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก หากไม่มีการวางแผนภาษีอากรอย่างดีแล้ว ทำให้การประกอบธุรกิจดังกล่าวต้องเสียภาษีอากรเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคธุรกิจที่ลงทุนเป็นจำนวนมากจะมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ย่อมทำให้มีภาระภาษีเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการ ผู้ประกอบธุรกิจจึงจ้างทนายความให้เป็นผู้วางแผนและการจัดการด้านภาษีอากรในการ

ประกอบธุรกิจ โดยทนายความที่ทำหน้าที่ในการจัดการภาษีอากรนี้ต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาษีอากรเป็นอย่างดี

6) การรับปรึกษาในการร่างสัญญา ทำสัญญา และนิติกรรมต่าง ๆ งานดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นงานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความ เนื่องจากการติดต่อเจรจาเพื่อประกอบธุรกิจในลักษณะการร่วมลงทุนมีมากขึ้น ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบธุรกิจอาจมีมากกว่า 1 คนขึ้นไป ซึ่งข้อตกลงต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจนั้นส่วนใหญ่ทำในรูปแบบของสัญญา ดังนั้นจึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายและประสบการณ์ในการร่างสัญญาทางธุรกิจต่าง ๆ ทนายความจึงมีหน้าที่ในการร่าง เตรียม จัดทำสัญญาตลอดจนทำนิติกรรมต่าง ๆ

7) การรับเป็นตัวแทนหรือนายหน้าในกิจการบางอย่าง ในการดำเนินกิจการบางประเภท จำเป็นจะต้องให้คนมีความรู้ทางด้านกฎหมายมาดำเนินการ เจ้าของกิจการจึงมอบหมายให้ทนายความดำเนินการแทน ตัวอย่างเช่น มอบหมายให้ทนายความเป็นนายหน้า หรือตัวแทนในการขายที่ดิน หรือมอบหมายให้ทนายความดำเนินการไถ่ถอนจำนอง รับจำนองทรัพย์สิน หรือจดทะเบียนการโอนที่ดิน เป็นต้น

8) การรับแปลเอกสารต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ การปฏิบัติงานในสำนักงานทนายความหลายแห่ง โดยเฉพาะสำนักงานทนายความที่เป็นสาขาจากต่างประเทศ มีการใช้เอกสารต่างประเทศกันมาก แต่การติดต่อราชการในประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วต้องใช้เอกสารเป็นภาษาไทย จึงต้องมีการแปลเอกสารจะภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ตัวอย่างเช่น หนังสือรับรองบริษัท กรมธรรม์ ประกันภัย เป็นต้น

9) การเป็นอนุญาโตตุลาการ ในปัจจุบันแม้จะมีทนายความเป็นส่วนน้อยที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาท แต่เนื่องจากการเป็นอนุญาโตตุลาการนั้นจะต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางกฎหมายด้วย ดังนั้นการปฏิบัติงานในการเป็นอนุญาโตตุลาการจึงถือว่าเป็นอีกงานหนึ่งของทนายความในฐานะที่เป็นผู้มีความรู้ทางด้านกฎหมาย

10) งานอื่น ๆ การปฏิบัติงานของทนายความนอกจากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว อาจยังมีงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ทางกฎหมายและอาจถือได้ว่าเป็นงานอีกอย่างหนึ่งของทนายความก็ได้ ตัวอย่างเช่น การรับรองลายมือชื่อแปลความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ หรือโนตารีพับลิก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ทนายความเป็นวิชาชีพอิสระที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอื่นแทบทุกวงการ ทุกสาขาอาชีพ อย่างกว้างขวาง ดังนั้น โอกาสที่ทนายความจะเข้าไปสัมผัสกับธุรกรรม นิติกรรมสัญญา

ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน จึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา⁷

3.1.3 หน้าที่ของทนายความและมรรยาททนายความต่อตัวความ

โดยที่งานทนายความเป็นวิชาชีพกฎหมายที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนเมื่อเกิดคดีความขึ้น จึงเป็นงานวิชาชีพอิสระ ในแง่ที่ว่าหากทนายความเมื่อได้รับอนุญาตให้เป็นทนายความแล้ว เขาไม่ได้เป็นลูกจ้างใคร แต่เป็นนายจ้างตัวเอง เปิดดำเนินงานมีสถานที่หรือสำนักงานทนายความเอง หรืออาจร่วมกับผู้อื่นเปิดดำเนินการเพื่อรับว่าความตลอดจนให้คำปรึกษาหรือให้บริการทางกฎหมาย งานทนายความนับว่ามีความหลากหลายและมีความยุ่งยากพอสมควรการจัดการด้านต่าง ๆ ในสำนักงานต้องอาศัยความรู้ความชำนาญด้านเอกสารอีกทั้งเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย ดังนั้นในปัจจุบันทนายความมักจะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การศึกษาต่อที่สูงขึ้น การอบรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในทางด้านภาษาต่างประเทศ นับว่ามีความจำเป็นอย่างมากเมื่อต้องมีการสื่อสารกับชาวชาติ

นอกจากการให้บริการทางกฎหมายแล้ว ทนายความควรปฏิบัติตามหลักวิชาชีพทนายความอย่างถูกต้องครบถ้วนจะทำให้ทนายความมีหลักปฏิบัติตนในการประกอบวิชาชีพอย่างถูกต้อง เป็นการปฏิบัติตามหลักธรรมในวิชาชีพที่มุ่งหมายให้เป็นทนายความที่ดีของประชาชน เพื่อความเจริญรุ่งเรืองในการประกอบวิชาชีพ และเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการทางวิชาชีพกฎหมายในมาตรฐานที่สูงขึ้น

ในการประกอบวิชาชีพทนายความนั้น ทนายความมีหน้าที่อันสำคัญอยู่ 2 ประการคือ⁸ ให้ความช่วยเหลือลูกความ ผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม ดังนี้

หน้าที่ประการแรกของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ คือ ให้ความช่วยเหลือลูกความ เป็นหน้าที่ในเชิงปัจเจกชน กล่าวคือเป็นเรื่องระหว่างบุคคลคล้ายกับการทำสัญญาจ้างทำของแบบหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันกับการจ้างทำของทั่วไปอยู่บ้าง เช่น ทนายความอิสระในการที่จะรับคดีหรือไม่รับคดี โดยคำนึงถึงด้วยว่าการรับหรือไม่รับนั้น ชอบด้วยเหตุผล หรืออุดมการณ์ของตนหรือไม่ การให้ความช่วยเหลือลูกความต้องยึดตามกฎหมาย กล่าวคือ เป็นหน้าที่ของทนายความที่ต้องทำอย่างตรงไปตรงมาตามกฎหมายและความชอบธรรม ดังนั้นหากดำเนินการไปตามกฎหมาย

⁷ ประลอง สิริภูท. (2549). *ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน : ศึกษาเฉพาะกรณีค่าทนายความในคดีฟอกเงิน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 65.

⁸ สติธิโชค ศรีเจริญ. (2562). *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 189-191.

ด้วยความถูกต้องแล้ว อาจไปขัดกับประโยชน์ของลูกความได้ หากมุ่งเพียงจะรักษาประโยชน์ของลูกตามโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง จึงอาจเกิดการบิดผันไปอีกทาง นำไปสู่การหาทางทำอย่างไรก็ได้เพื่อให้ลูกความได้ประโยชน์ กลายเป็นทุจริตได้ง่าย เช่นนี้ไม่ควรทำ

นอกจากนี้สภาพนายความซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพของนายความ ได้ออกข้อบังคับว่าด้วยมรรยาทนายความ ในส่วนมรรยาทต่อตัวความไว้หลายประการ หากผู้ประกอบวิชาชีพนายความฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าวแม้แต่ข้อใดจะเป็นผู้ประพฤติผิดมรรยาทนายความและถูกดำเนินคดีมรรยาทนายความได้ โดยมรรยาทต่อตัวความมีสาระสำคัญดังนี้

มรรยาทต่อตัวความประการแรก คือ ผู้ประกอบวิชาชีพนายความต้องไม่กระทำการใด เพื่อที่จะขู่งส่งเสริมให้ตัวความหรือประชาชนทำการฟ้องร้องคดีต่อบุคคลอื่นในกรณีที่ไม่มิมูลตามกฎหมาย เป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพนายความหากทนายความขู่งหรือก่อให้เกิดบุคคลใด ๆ ฟ้องคดีกัน โดยไม่มีมูลตามกฎหมายแล้วสังคมจะเกิดความไม่สงบสุข และบุคคลที่ถูกฟ้องร้อง จะได้รับความเสียหายได้⁹

มรรยาทต่อตัวความประการที่สอง คือ ผู้ประกอบวิชาชีพนายความต้องไม่ใช้อุบายหลอกลวงให้บุคคลใดหลงเชื่อว่าบุคคลนั้นจะชนะคดี ทั้งที่จริงแล้วทนายความทราบดีว่าจะแพ้คดีนี้ หรือผู้ประกอบวิชาชีพนายความต้องไม่ใช้อุบายอวดอ้างว่าตนเองมีความรู้ดีกว่าทนายผู้ประกอบวิชาชีพนายความคนอื่น หรือผู้ประกอบวิชาชีพนายความต้องไม่ใช้อุบายอวดอ้างว่าเกี่ยวข้องกับบุคคลใด ๆ อันทำให้ตัวความหลงเข้าใจว่าจะได้รับผลตอบแทนพิเศษนอกจากการว่าความ หรือหลอกลวงว่าจะชักนำจงใจให้บุคคลใด ๆ นั้นช่วยเหลือในทางคดีในทางใด ๆ หรือแอบอ้างข่มขู่ว่าหากตัวความไม่มอบคดีให้แก่ตนเพื่อว่าคดีจะหาหนทางเพื่อให้ตัวความแพ้คดีทั้งหมดนี้เพื่อให้บุคคลที่มีอรรถคดีมอบคดีให้ว่าต่างหรือแก้ต่าง¹⁰

มรรยาทต่อตัวความประการที่สาม คือ ต้องไม่เปิดเผยความลับของลูกความที่ได้รู้ในหน้าที่ของทนายความ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากลูกความนั้นแล้วหรือโดยอำนาจศาล ซึ่งในการปฏิบัติงานหรือหน้าที่ของทนายความย่อมได้ล่วงรู้เรื่องราว ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของลูกความไม่ว่าจะในทางคดีในศาล หรือในทางการเป็นที่ปรึกษากฎหมายหรืองานด้านอื่น ๆ และบางเรื่องอาจเป็นความลับของลูกความที่หากเปิดเผยออกไปแล้วจะทำให้ลูกความได้รับความเสียหายสภาพนายความจึงต้องออกข้อบังคับในเรื่องการเปิดเผยความลับนี้¹¹

⁹ ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ. ข้อ 9.

¹⁰ ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ. ข้อ 10.

¹¹ ข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ. ข้อ 11.

มรรยาทต่อตัวความประการที่สี่ คือ กระทำการจงใจขาดนั้น หรือทอดทิ้งคดี หรือจงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำอันเกี่ยวแก่การดำเนินคดีของลูกความตนเอง หรือปิดบังข้อความที่ควรแจ้งให้ลูกความทราบ อันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความ¹²

มรรยาทต่อตัวความประการที่ห้า คือ ในกรณีที่ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความได้รับการปรึกษา หรือ ได้รู้เรื่องราวหรือข้อเท็จจริงในคดีใด ๆ โดยทำหน้าที่ให้กับคู่ความฝ่ายหนึ่งแล้ว ภายหลังไปรับเป็นทนายความหรือใช้ความรู้ที่ได้มานั้นช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นปรปักษ์กันอยู่ในกรณีพิพาทเดียวกัน ซึ่งหากไม่มีข้อบังคับดังกล่าวนี้อาจทำให้ตัวความฝ่ายที่ได้ปรึกษาหรือผู้ประกอบวิชาชีพทนายความไว้ก่อนแล้วได้รับความเสียหาย เพราะผู้ประกอบวิชาชีพทนายความได้ล่วงรู้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในคดีฝ่ายหนึ่งแล้วมารับเป็นทนายความให้อีกฝ่ายหนึ่งย่อมรู้ข้อบกพร่องในคดีของฝ่ายแรก และนำมาต่อสู้คดีได้ง่ายดายทำให้คู่ความฝ่ายแรกอาจแพ้คดีได้¹³

มรรยาทมรรยาทต่อตัวความประการที่หก คือ เมื่อได้รับเป็นทนายความแล้ว ต่อมาผู้ประกอบวิชาชีพทนายความใช้อุบายด้วยประการใด ๆ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เพื่อจะให้ตนเองได้รับผลประโยชน์นอกเหนือจากที่ลูกความได้ตกลงในสัญญา¹⁴

มรรยาทมรรยาทต่อตัวความประการที่เจ็ด คือ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความต้องไม่ทำการฉ้อโกง ยักยอก หรือระดับสินของลูกความ หรือครอบครองหน่วงเหนี่ยว เงินหรือทรัพย์สินของลูกความที่ตนได้รับมา โดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องข้อไว้เวลานเกินกว่าเหตุ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากลูกความ เว้นแต่มีเหตุอันสมควร¹⁵

หน้าที่ประการที่สอง 2 ผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบในเชิงส่วนรวม กล่าวคือ เกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย เพราะงานทนายความการปฏิบัติหน้าที่ผดุงความยุติธรรม ก็เท่ากับว่าทำให้สังคมเกิดความสมดุล บ้านเมืองสงบเรียบร้อย ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดด้วย ไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ การบังคับคดี ล้วนแต่แสดงถึงบทบาทของทนายความที่ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของศาลด้วย (Court Officer) การผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมนี้ ต้องเป็นผู้มีอุดมการณ์ ยึดมั่นในงานทนายความอย่างสูง ในแง่หลักการของวิชาชีพกฎหมายข้อแรกที่ว่า ต้องมีศรัทธายึดถือในอุดมการณ์ของวิชาชีพกฎหมาย ทนายความที่จะทำเช่นนี้ได้ต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตนมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์ให้แก่ส่วนรวมอย่างมาก

¹² ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ. ข้อ 12.

¹³ ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ. ข้อ 13.

¹⁴ ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ. ข้อ 14.

¹⁵ ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ. ข้อ 15.

3.1.4 องค์กรกำกับวิชาชีพทนายความ

องค์กรที่ควบคุมกำกับดูแลการทำหน้าที่ของทนายความ ก็คือ “สภาทนายความ”

โดยสภาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้¹⁶

ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ, ควบคุมมรรยาทของทนายความ, ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภาทนายความ, ส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภาทนายความ ตลอดจนส่งเสริม ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้การศึกษแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย

3.2 ผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมาย

เมื่อนึกถึงผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย บุคคลทั่วไปอาจจะนึกถึงผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ แต่ในทางความจริงนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายมิได้มีเพียงแต่ทนายความเท่านั้น แต่ยังรวมถึงที่ปรึกษากฎหมายด้วย โดยที่ปรึกษาภาษะนั้นอาจหมายรวมถึงผู้ที่ประกอบวิชาชีพทนายความที่ให้บริการเป็นที่ปรึกษากฎหมายด้วย หรือผู้ที่เป็นเฉพาะที่ปรึกษากฎหมายโดยมิได้ประกอบวิชาชีพในส่วนที่เป็นเอกสิทธิ์ของทนายความโดยแท้ กล่าวคือ ทนายความนั้นเป็นผู้ที่ได้รับการจดทะเบียนและได้รับใบอนุญาตให้ว่าความจากสภาทนายความ จึงเป็นผู้มีสิทธิว่าความในศาลได้ ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 ซึ่งได้มีบทบัญญัติรับรองการประกอบวิชาชีพของทนายความในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีในศาลเท่านั้น มิได้บัญญัติรับรองการปฏิบัติงานด้านที่ปรึกษากฎหมายหรืองานอื่น ๆ ใว้อย่างชัดเจน ดังนั้นการประกอบวิชาชีพของที่ปรึกษากฎหมายชาวต่างชาติก็สามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายได้ไม่เพราะวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายไม่ต้องจดทะเบียนขอรับใบอนุญาตดังเช่นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ที่ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 ผู้จะประกอบวิชาชีพทนายความได้ต้องมีสัญชาติไทยเท่านั้น

3.2.1 ความหมายของที่ปรึกษากฎหมาย

ที่ปรึกษากฎหมาย หมายถึง บุคคลที่ใช้ความรู้ความสามารถในด้านกฎหมายในการปฏิบัติงานในการให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำทางด้านกฎหมาย ที่ปรึกษาภาษะนั้นอาจจะเป็นทนายความด้วย หรือเป็นบุคคลที่ไม่ใช่ทนายความก็ได้

3.2.2 บทบาทและลักษณะการประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมาย

ปัจจุบันบทบาทของที่ปรึกษาภาษ่มิว่าจะประกอบวิชาชีพทนายความด้วยหรือไม่ก็ตาม เริ่มมีบทบาทมากขึ้นกว่าในอดีต เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามีบทบาทโดยหลักของที่ปรึกษา

¹⁶ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528. มาตรา 7.

กฎหมายมักเป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ประกอบอาชีพทนายความด้วยในคดีที่มีการฟ้องร้องกัน หรือเป็นเรื่องให้คำแนะนำทางกฎหมายและเป็นทนายความช่วยเหลือในคดีดังกล่าวส่วนที่ปรึกษากฎหมายที่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพทนายความจะมีบทบาทในงานเพียงบางอย่าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการให้คำปรึกษาในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินคดีในศาล ทั้งนี้ก็เนื่องจากในอดีตความสลับซับซ้อนของกฎเกณฑ์ระเบียบตลอดจนกฎหมายต่าง ๆ มีไม่มากเท่าปัจจุบัน¹⁷ ผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายจึงไม่ค่อยมีส่วนในการให้คำปรึกษากับประชาชนมากเท่าที่ควร แต่ปัจจุบันนี้กฎเกณฑ์และระเบียบตลอดจนกฎหมายต่าง ๆ มีความละเอียดและซับซ้อนมากขึ้นที่ปรึกษากฎหมายจึงมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ประชาชนมากขึ้น

ลักษณะของการปฏิบัติงานของที่ปรึกษากฎหมายจะมุ่งไปที่การให้คำปรึกษาในด้านกฎหมายแก่องค์กรทั้งของภาครัฐและของภาคเอกชน หรือบุคคลทั่วไปโดยส่วนมากมักจะเป็นในทางด้านธุรกิจเป็นหลัก โดย การปฏิบัติงานเหมือนกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในด้านอื่นนอกเหนือจากในทางศาล 10 ลักษณะงานที่ได้กล่าวมาใน 3.1.3 แล้ว

นอกจากนี้ในการปฏิบัติงานหรือหน้าที่ของที่ปรึกษากฎหมายนั้น แต่ละคนจะมีความถนัดหรือความเชี่ยวชาญแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น ที่ปรึกษากฎหมายทางการเงิน ปฏิบัติงานให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำ เกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การธนาคาร ที่ปรึกษากฎหมายด้านอสังหาริมทรัพย์ ก็จะปฏิบัติงานให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ทั้งหลาย หรือที่ปรึกษากฎหมายด้านการลงทุนก็จะเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายด้านการลงทุน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงการประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมาย จะเห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายบางส่วนจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 อีกส่วนหนึ่งก็เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายซึ่งไม่ได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 โดยส่วนหนึ่งในการกำกับควบคุมความรับผิดชอบต่าง ๆ ของผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมาย จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 แต่อีกส่วนหนึ่งของผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายซึ่งมิใช่ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตทนายความ ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 หรือเป็นเพียงผู้ให้บริการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือทางคดีในศาล

¹⁷ ชาย เลิศวิทย์ชัยกุล. (2552). *บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของที่ปรึกษากฎหมายในการเปิดเผยข้อมูลอันเกี่ยวข้องด้วยการออกและเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 38.

ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในด้านความหมายหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษา กฎหมาย และไม่มีบทบัญญัติเข้ามาควบคุมกำกับดูแลอย่างชัดเจน

3.2.3 หน้าที่และจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมาย

การประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายแม้ว่าจะไม่มีกฎหมายหรือองค์กรเข้ามากำกับดูแลอย่างชัดเจนดังเช่นผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ แต่ทั้งนี้วิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายถือว่าเป็นหนึ่งในวิชาชีพทางกฎหมายวิชาชีพหนึ่ง โดยคำว่าวิชาชีพกฎหมายนั้น ศาสตราจารย์จัตติ ดิงศภัทย์¹⁸ ได้อธิบายสรุปไว้ว่า¹⁸ วิชาชีพทางกฎหมายนั้น นอกจากเป็นวิชาชีพตามความหมายทั่วไปซึ่งต้องประกอบด้วยองค์การ (Organization) การศึกษาอบรม (Learning) และอุดมการณ์เพื่อบริการประชาชน (Spirit of Public Service) แล้ว ยังถือเป็นเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งของศาลยุติธรรมด้วย (Officer of the Court) เมื่อวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายเป็นวิชาชีพทางกฎหมายอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายมีหน้าที่ทางจริยธรรมต้องธำรงรักษาและผดุงความยุติธรรมความถูกต้อง มิใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน นอกจากหน้าที่ดังกล่าวนี้แล้ว ยังต้องเที่ยงตรงปราศจากอคติ และมีความกล้าหาญในทางจริยธรรม กล่าวคือ กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องและมีความเป็นธรรมด้วยความสุจริตรอบคอบ อาศัยสติปัญญาพินิจพิเคราะห์ใช้กฎหมายให้ถูกต้องเที่ยงตรงบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่ปล่อยให้มีผู้อาศัยช่องโหว่ของกฎหมายเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นโดยไม่เป็นธรรม ต้องทำตนให้เป็น ที่พึ่งของสุจริตชนด้วย จึงจะถือว่าเป็นผู้มีจริยธรรมได้อย่างเต็มภาคภูมิ¹⁹

3.3 การกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมาย นอกจากการว่าความและดำเนินคดีในศาลของทนายความแล้ว ยังมีการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินธุรกิจ เงินหรือทรัพย์สินของลูกความของผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าว ดังนั้น โอกาสที่จะเข้าไปสัมผัสกับธุรกรรม นิติกรรมสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน จึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา แต่ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 หรือตามบทบัญญัติกฎหมายอื่นใด ก็ยังไม่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ

¹⁸ จัตติ ดิงศภัทย์. (2553). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 24.

¹⁹ วิชา มหาคุณ, อุทิศ บัวศรี, พัฒนพงศ์ จันทรเพ็ชรพลและคริสฐา ดาราสร. (2558). *จริยธรรมในวิชาชีพกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล. หน้า 15.

หรือที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นอกจากนี้แม้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมีนโยบายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยขอความร่วมมือจากผู้ประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยง ในการที่จะปฏิบัติตามนโยบายการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็ตาม แต่นโยบายการขอความร่วมมือดังกล่าวมิได้ครอบคลุมถึงผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายแต่ประการใด อีกทั้งนโยบายดังกล่าวก็ไม่มีสภาพบังคับแน่นอนดังเช่นกฎหมาย ไม่เหมือนดังเช่น สถาบันการเงิน, สำนักงานที่ดิน หรือผู้ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน 10 ประเภท ที่ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงควรกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมาย ซึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพอื่นนอกจากสถาบันการเงินดังเช่นบุคคลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 16 มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในกรณีเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ทั้งนี้จากการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐผู้ดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้วเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานดังกล่าว ให้สัมภาษณ์ว่าขณะนี้อยู่ระหว่างการเสนอแก้ไขกฎหมายให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ มีความเห็นเกี่ยวกับการควรกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังนี้²⁰

ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีความเสี่ยงที่จะถูกผู้กระทำความผิดใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงิน เพราะเป็นด่านแรกที่มีความสำคัญสูงในการตรวจสอบลูกค้า การประกอบวิชาชีพของทนายความและที่ปรึกษากฎหมายเข้าไปมีส่วนร่วมรู้เห็นเกี่ยวกับการทำธุรกรรมต่าง ๆ การจัดตั้งองค์กรธุรกิจ การทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ เช่น การโอนขายกิจการ การถือหุ้น เป็นต้น ที่อาจจะเป็นแหล่งในการฟอกเงินได้ โดยผู้ประกอบวิชาชีพทนายความและที่ปรึกษากฎหมายอาจล่วงรู้ได้ว่าใครเป็นผู้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงจากการทำธุรกรรมได้ในการรับเป็นที่ปรึกษา

²⁰ สัมภาษณ์ พงศ์ธร ทองด้วง และ สุปราณี สอดิษฐ์เจริญ, พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 26 เมษายน 2562.

ทั้งนี้ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เครื่องมือหนึ่งที่เจ้าหน้าที่นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินคือ “การรายงานธุรกรรม” โดยในปัจจุบันนี้ การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) ใช้ข้อมูลจากการรายงานธุรกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพอื่นนอกจากสถาบันการเงิน เพื่อใช้เชื่อมโยงเครือข่ายหรือเส้นทางในการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมหรือผู้กระทำความผิดกับข้อมูลการรายงานธุรกรรมจากสถาบันการเงินได้เป็นอย่างดี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต้องได้รับรายงานธุรกรรมจากผู้ประกอบวิชาชีพอื่นนอกจากสถาบันการเงิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด

ตามข้อเสนอแนะของ FATF ได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายอิสระอื่น ๆ เมื่อจัดทำหรือ ประกอบธุรกรรมให้ลูกค้าเกี่ยวกับกิจกรรมดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรม

ซื้อและขายที่ดิน , บริหารจัดการเงิน หลักทรัพย์หรือสินทรัพย์อื่น ๆ ของลูกค้า , การบริหารจัดการบัญชีธนาคาร ออมทรัพย์หรือหลักทรัพย์ , การจัดการมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง , การดำเนินการหรือการบริหารจัดการบริษัท , การก่อตั้ง การดำเนินการหรือการบริหารจัดการนิติบุคคลหรือข้อตกลงและซื้อขายองค์กร ธุรกิจ

FATF เป็นคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน มีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ปฏิบัติตาม ทั้งด้านกฎหมายและยังมีกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อก่อการร้ายในระดับนานาชาติด้วย

ปัจจุบัน FATF มีประเทศสมาชิก 38 ประเทศแต่ประเทศไทยยังไม่ได้เป็นประเทศสมาชิก FATF โดยตรง เนื่องจากมาตรฐานกฎหมาย และมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังไม่ มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งหากไทยเข้าเป็นประเทศสมาชิกได้ก็จะมีผลดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ

แต่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของ Asia Pacific Group on Money Laundering (APG) ซึ่ง ข้อบังคับของ APG กำหนดให้ประเทศสมาชิกของกลุ่มต้องปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของ FATF ด้วย และนอกจากนี้ทุกประเทศสามารถถูก FATF จัดลำดับเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงในการสนับสนุนการฟอกเงิน โดยเมื่อปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยเคยถูก FATF จัดอันดับอยู่ในกลุ่มประเทศ Dark Grey List หรือประเทศที่ถูกระบุว่ามีความเสี่ยงสูงต่อการฟอกเงิน แต่ปัจจุบัน FATF ยกเลิกไทยออกจากลิสต์ดังกล่าวแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556

ในกรณีหากไม่ปฏิบัติตามข้อแนะนำของ FATF และถูกจัดอยู่ในลิสต์ที่มีความเสี่ยงต่อการฟอกเงินจะได้รับผลกระทบเกี่ยวกับการเงิน จะส่งผลเสียของภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเงินเนื่องจากประเทศคู่ค้าบางประเทศมีข้อกำหนดเข้มงวดในการทำธุรกิจกับคู่ค้าที่ไม่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล หรือเพิ่มมาตรการตรวจสอบธุรกรรมที่ทำกับต่างประเทศดังกล่าวทำให้ภาคธุรกิจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และต้องใช้เวลาและขั้นตอนในการทำธุรกรรมมากขึ้นและประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการทำธุรกรรม

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่ในการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามข้อแนะนำของ FATF นอกจากนี้ประเทศที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่ในการทำธุรกรรม ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย ซึ่งทั้งสองประเทศเป็นสมาชิกของ FATF แล้ว

หากแก้ไขกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยให้เป็นไปตามข้อแนะนำของ FATF จะส่งผลดีดังนี้คือ ผลคืออย่างเป็นทางการคือ ได้รับความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการฟอกเงินประเทศต่าง ๆ และได้รับการยอมรับว่ามีการปฏิบัติที่เป็นสากล อย่างไม่เป็นทางการคือ ขอข้อมูลข่าวกรองทางการเงินจากประเทศที่มีการกำหนดให้วิชาชีพนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายเป็นผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมได้ หากมีการรายงานธุรกรรมจากวิชาชีพดังกล่าว

ในการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่ในการทำธุรกรรม ต้องหาแนวทางในการอุดช่องว่างเพื่อให้ครอบคลุมไปถึงชาวต่างชาติผู้เข้ามาเป็นที่ปรึกษากฎหมายในประเทศไทยด้วย ให้ต้องมีหน้าที่รายงานธุรกรรมเช่นกัน

ทั้งนี้อยู่ในระหว่างการผลักดันการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เพื่อกำหนดให้ทนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นไปตามแนวทางของข้อแนะนำของ FATF ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีความเสี่ยงที่จะถูกผู้กระทำความผิดใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงิน เพราะเป็นด่านแรกที่มีความสำคัญสูงในการตรวจสอบลูกค้า และจะช่วยในการป้องกันการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพดังเห็นได้จากกฎหมายในหลายประเทศซึ่งมีการกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพนายความและที่ปรึกษากฎหมายเป็นผู้มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรม

เห็นได้ว่าการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและการเงินตลอดจนทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกค้าของตน

และนอกจากนี้เมื่อควรกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวเข้ามามีบทบาทในการรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงต้องทำการศึกษาแนวทางในการรายงานธุรกรรมตามมาตรฐานสากลด้านการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (International Standards on Combating Money Laundering of Terrorism & Proliferation) ตามข้อเสนอแนะของ FATF แนวทางในการรายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ โดยจะศึกษาจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสิงคโปร์ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหราชอาณาจักรและกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งได้มีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพพนายความและที่ปรึกษากฎหมายเป็นผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพพนายความและที่ปรึกษากฎหมายมีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป